

velika solidarna zajednica nošena sećanjem na žrtve koje su uložene i žrtve na koju su njeni pripadnici spremni (E. Renan), nezamisliva je bez istorijskog utemeljenja, tj. selektivno obrađene prošlosti na koju se nadovezuje kao nosilac nadvremenog i naindividualnog identiteta. Na Balkanu je najnovija revizija istorije, tj. organizovano selektivno istorijsko sećanje rezultat složenog prožimanja nekoliko različitih perspektiva i polarizacija: zapadno – istočno hrišćanstvo, levica-desnica, dželiti-žrtve.

Bilo bi pogrešno tvrditi da je glavna linija napetosti i sukoba u građanskom ratu u Jugoslaviji bila između deboljševizacije i reboljševizacije. Otvoreni antikomunizam bio je naknadna ideološka racionalizacija otpora autoritarnog nacionalizma internacionalizmu i jugoslovenstvu, a daleko manje kritika državno-intervencionističke ili egalitarne komponente socijalizma. Ovo otuda što je prema podacima iz 1997. od svih bivših evopskih socijalističkih zemalja samo Poljska dostigla bruto nacionalni proizvod iz 1989. (Thaa, 1999, 14). Otpor internacionalizmu (globalizaciji, kosmopolitizmu, jugoslovenstvu) bio je glavna osnova u stvaranju službenog identiteta bivših jugoslovenskih republika i ključ za preradu prošlosti. Zbog otpora Jugoslaviji u Hrvatskoj se odozgo nameće službeni klerikalni katolički nacionalni identitet u spoju sa vrednostima evropske pravne države, a srpska nacionalna inteligencija vlastiti identitet poima kao "spoj kosovskog predanja, pravoslavne tradicije i evropskih vrednosti nacionalizma i liberalizma" (Ilić 1998, 348).

Ugroženost nacije je osnova pravdanja procesa pojačanog nacionalnog osvešćivanja u kom se potiskuju, prećutkuju ili relativišu tamne strane vlastite prošlosti. Organizovano se neguju samo ona sećanja koja idu naruku jačanju nacionalnog identiteta (svetla imperijalna prošlost, stradanja vlastitog naroda, preuznošenje i veličanje kulta nacionalnih vladara i kulturnih poslenika i sl.). Iz sećanja se potiskuju genocidi i fašizmi vlastite nacije, provincijalna zaostalost, politička kratkovidost agresivne šovinističke politike i sl. Ovaj selektivni zaborav sprečava prevladavanje prošlosti i višestruko je hazardan. Potiskivanje tamnih strana prošlosti u ime nacionalnog pomirenja i homogenosti ne pomaže da se izdrži istina. Negovanje sećanja koja jačaju nacionalni identitet isplativo je samo na kratki rok. Prošlo je vreme jedinstvene jugoslovenske istorijske svesti, ali će proći i faza isključive polarizacije historiografija novih balkanskih država. Istoričari moraju biti kadri da priznaju, a ne samo da pravdaju neprijatne istine identiteta koji osmišljavaju. Od toga zavisi kvalitet njihovog znanja još od Tukidida.

3. 4. Revizionizam istoričara Jugoslavije: D. Bilandžić i B. Petranović.

Posle svake krupne istorijske prekretnice i okončanja socijalnih i nacionalnih sukoba pobednici su na različite načine detronizovali prethodnu vlast nastojeći da rašire uverenje da autentična istorija počinje od njihovog oslobodilačkog čina (izmena naziva gradova, ulica, spomenika, udžbenika itd). Karakter idejnom obračunu sa prošlošću nametala je kako ideologija pobednika, tako i opšta politička kultura prostora. U Hrvatskoj 1990-ih godina restaurativni službeni državni i naučni revizionizam ispoljavao se u rehabilitaciji različitih nacionalnih snaga iz prošlosti (od ustaštva do HSS-a) i pokušaju svojatanja "demokratskog antifašizma" na kritici njegove komunističke verzije. U Srbiji je tekao sličan proces rehabilitovanja konzervativne nacionalne prošlosti, premda je otpor levici bio slabiji. Najpre ukratko o spoljnim stranama ovih restaurativnih procesa. Početkom 1993. zagrebački trg M. Tita preimenovan je u trg M. Budaka. Posle protesta antifašista, Budaku je data ulica Đ.